

ЛІТЕРАТУРА:

4. Желіховська, Ю. В. Поняття, юридична природа та розмежування понять «спадкового представлення» та «спадкової трансмісії» // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки / Херсонський державний університет. – Херсон : Гельветика, 2013. – Вип. 3/2013, Т. 1. – С. 77-79.
5. Заїка Ю. О. Спадкове право України: Навч. посібник / Ю. О. Заїка. – К. : Істина, 2006. – 216 с.
6. Желіховська Ю. В. Поняття та юридична природа спадкового представлення. Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского Серия «Юридические науки». – Том 26 (65). – 2013. – № 2-1 (Ч. 1). – С. 261-265.
7. Ухвала колегії суддів Судової палати у цивільних справах Верховного Суду України від 16 вересня 2009 р.. Справа № 6-9785св09 // Єдиний державний реєстр судових рішень України. – Режим доступу: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/4965561>.
8. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № № 40-44. – С. 356.
9. Цивільний кодекс України : науково-практичний коментар / За ред. Є.О. Харитонової, Н.Ю. Голубевої. – К., 2008. – 740 с.
10. Цивільне право України: Навчальний посібник / За ред. Є.О. Харитонова, Н.Ю. Голубевої. – К.: Істина, 2009. – 280 с.

Тетерятник Мілена Євгенівна,

студентка 3 курсу факультету цивільної та господарської юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

Науковий керівник – к.ю.н., доцент Бабич І.Г.

ПРОБЛЕМАТИКА СПАДКУВАННЯ ОСІБ, ЩО МАЮТЬ ФАКТИЧНІ ШЛЮБНІ ВІДНОСИНИ

На сьогоднішній день існує тенденція до суттєвого зростання кількості пар, які перебувають у фактичних шлюбних відносинах, що пов'язано безпосередньо з бажанням молоді, перед тим як укласти шлюб, пройти, так званий, етап перевірки своєї готовності до сімейного життя або з бажанням навпаки уникнути виникнення будь-яких юридичних наслідків їхніх відносин. Проте особи, які не бажають офіційно зареєструвати свої відносини можуть зіткнутися з проблемою визначення юридичних наслідків таких відносин, адже у нашому законодавстві відсутня чітко визначена система

правового регулювання фактичного шлюбу, і з цього випливає, що під захистом закону перебувають лише взаємні права та обов'язки, що виникають у зареєстрованому відповідно до закону шлюбі. Чітким прикладом такої проблематики є порядок спадкування осіб, що проживають однією сім'єю без шлюбу. Дослідженню проблемних питань спадкування у фактичних шлюбних відносинах присвячено роботи таких цивілістів як Є.О. Харитонов, Н.О. Саніахметова, І.В. Жилінкова, Я.С. Фурса та інші.

В сучасній науково-практичній літературі висловлюється оптимістична думка, стосовно того, що фактична дружина (чоловік) проживаючи однією сім'єю зі спадкодавцем, має право претендувати на спадщину у першій черзі за законом. Дана позиція не відповідає офіційному тлумаченню норм Цивільного права та узагальненій судовій практиці. Відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику у справах про спадкування» №7 від 30 травня 2008 року, проживання однією сім'єю жінки і чоловіка без шлюбу не є підставою для виникнення в них права на спадкування за законом у першу чергу на підставі ст.1261 ЦК. Такі особи є спадкоємцями четвертої черги спадкування за законом. Як вважає І.В.Жилінкова фактичні шлюбні відносини – це за своїм змістом шлюбні відносини, які не мають тільки необхідної формалізації. Дані відносини спрямовані на тривале співжиття жінки та чоловіка та відзначаються серйозністю намірів сторін .

Проводячи аналіз судової практики в Україні можна зробити висновок, що є судові рішення, відповідно до яких фактичне шлюбне подружжя визнається спадкоємцем першої черги за законом. Суд обґрунтовуючи свою думку виходив з конкретних обставин справи, якими є: досить тривалий час спільного сімейного життя; початок спільного життя у похилому віці з метою здійснення матеріальної та моральної підтримки один одного; наявність спільних дітей, за умови відсутності взаємної згоди на реєстрацію шлюбу; наявність спільного побуду та сімейного бюджету протягом тривалого часу тощо. Юристи та адвокати, що стикаються з подібними справами, встановлюють лише факт проживання однією сім'єю як основну передумову для визначення питання про коло спадкоємців. На мою думку, важливою умовою необхідно також визнати наявність спільних дітей та їх спільне виховання фактичним подружжям.

На етапі звернення до суду може виникнути також проблема, яку саме заяву подавати: в порядку окремого провадження або в порядку позовного. Статті 243 та 256 Цивільного процесуального кодексу України визначають, що справи про встановлення юридичних фактів, у тому числі про встановлення факту проживання однією сім'єю чоловіка та жінки без шлюбу,

мають розглядатися у порядку окремого провадження. Проте відповідно до Постанови Пленуму Верховного Суду України від 31 березня 1995 року № 5 «Про судову практику в справах про встановлення фактів, що мають юридичне значення», у порядку окремого провадження розглядаються справи про встановлення фактів, якщо встановлення факту не пов'язується з наступним вирішенням спору про право. Така позиція підтверджується також постановою Пленуму Верховного Суду України № 7 від 30 травня 2008 року «Про судову практику у справах про спадкування», якою встановлено, що справи про спадкування розглядаються судами за правилами позовного провадження, якщо особа звертається до суду з вимогою про встановлення фактів, що мають юридичне значення, які можуть вплинути на спадкові права й обов'язки інших осіб та (або) за наявності інших спадкоємців і спору між ними. Неоднозначним на практиці є питання права на спадкування одного з фактичного подружжя за умови, що фактичний чоловік (дружина) знаходиться у не розірваному шлюбі з іншою особою. У такому випадку до числа спадкоємців четвертої черги не входить особа, яка хоч і проживала спільно зі спадкодавцем, але перебувала у зареєстрованому шлюбі з іншою особою.

В першій черзі право на спадкування автоматично отримує законна дружина або чоловік, навіть у тому випадку, коли вони багато років не підтримували ніяких відносин. Проте існують випадки коли розірвання шлюбу неможливо здійснити в силу певних обставин. Прикладом є пряма заборона закону про розірвання шлюбу на період вагітності дружини та по досягненню дитиною одного року.

Отже, висвітлені вище питання вказують лише частково на проблематику, яка виникає у фактичних шлюбних відносинах. Оскільки кількість зазначених пар постійно збільшується, необхідним є запровадження суттєвих змін у чинному законодавстві щодо регулювання відносин фактичного подружжя. На мою думку, насамперед це повинно стосуватись захисту їхніх прав та інтересів у сфері спадкування. Необхідно чітко на законодавчому рівні закріпити порядок спадкування осіб, що мають фактичні шлюбні відносини, при цьому, коли буде встановлено судом факт спільного проживання протягом тривалого часу(понад 5 років), наявності спільного побуду, сімейного бюджету, спільних дітей, варто прирівняти такі відносини за обсягом прав та обов'язків до шлюбу зареєстрованого відповідно до закону.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Апопій І.В. Сімейне право України: Навч.посіб. – 2-ге вид. Доп. І перероб.

– К. : Центр учб. Літ., 2011.

2. Жилінкова І.В. Науково-правовий висновок щодо вчинення правочинів особами, які перебувають у фактичних шлюбних відносинах // Мала енциклопедія нотаріуса. – 2010. – №3. – С.22
3. Про судову практику у справах про спадкування: Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30 травня 2008 року №7 // Вісник Верховного Суду України. – 2008. – С.17